

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТА ПРАВООХОРОНИ ТА МІСЦЕ СЕРЕД НИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Олексій Олександрович ПОМАЗАН,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

У діяльності Державного бюро розслідувань виникає велика кількість суспільних відносин, які упорядковуються нормами права, закріпленими в різноманітних юридичних документах. Залежно від галузевого забарвлення цих правових норм, вирізняються види правового регулювання, одним з яких є адміністративно-правове.

У класичному розумінні правове регулювання – це такий, що здійснюється за допомогою правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів та ін.), результативний, нормативно організований вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до вимог економічного базису, суспільних потреб цього соціального устрою. Науковці зауважують: право тому і виникає, що відповідно до вимог економічного базису на певній стадії розвитку суспільства виявляється необхідним за допомогою юридичних засобів упорядкувати суспільні відносини, ввести їх у певні рамки, забезпечити їх подальший розвиток, отже, відомим чином юридично впливати на них [1, с. 105].

У свою чергу, з приводу адміністративно-правового регулювання існує декілька точок зору, які далеко не завжди наслідують стандартизовану концепцію з приводу правового регулювання. Наприклад, І. О. Бондаренко зазначає: адміністративно-правове регулювання – це механізм імперативно-нормативного упорядкування й організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління та формування стійкого порядку функціонування. Тривалість циклу послідовно здійснюваних дій, спонукання суб'єктів права діяти самостійно, здійснювати свої права та виконувати обов'язки у межах встановлених режимів і процедур, забезпечення стабільності їх функціонування – таке призначення й прояв цього регулювання [2, с. 112].

Таким чином, адміністративно-правове регулювання забезпечення дисципліни та законності в Державному бюро розслідувань – це здійснюваний за допомогою норм адміністративної галузі права регульований та упорядковувачий вплив на суспільні відносини публічно-управлінського характеру, які виникають у процесі реалізації заходів та механізмів, спрямованих на створення правових та організаційних умов, за яких службова діяльність посадових осіб ДБР буде здійснюватися у суворій відповідності до визначених вимог, норм, правил та стандартів.

Найголовнішим документом правової системи нашої держави, а також правового регулювання всіх суспільно-правових відносин, які виникають на її території, є Конституція України. Слід виокремити ст. 3 Основного Закону,

яка по суті визначає соціальну орієнтованість документа та всієї державної політики. Згідно із текстом останньої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3].

Не можна залишити поза увагою норми законодавства про працю, яке визначає основи трудової діяльності, а також дисципліни та законності в процесі її провадження всіх категорій осіб, у тому числі службовців державних та правоохоронних органів. Зокрема, Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII (далі – КЗпП України) «регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя працівників, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини» [4].

Ключовим документом у роботі ДБР є Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 № 794-VII, котрий визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань. У ст. 3 документа вказано, що ДБР розслідувань організовується і діє на засадах: «1) верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; 2) законності; 3) справедливості; 4) неупередженості; 5) незалежності і персональної відповідальності кожного працівника Державного бюро розслідувань; 6) відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам. Державне бюро розслідувань діє гласно тією мірою, що не порушує права і свободи людини і громадянина, не суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства та законодавства про державну таємницю; 7) політичної нейтральності і позапартійності. Використання Державного бюро розслідувань у партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність політичних партій у Державному бюро розслідувань забороняється; 8) єдиноначальності у реалізації повноважень Державного бюро розслідувань. Принцип єдиноначальності не заперечує принципу процесуальної самостійності слідчого органу Державного бюро розслідувань» [5].

Таким чином, правові засади забезпечення дисципліни та законності в Державному бюро розслідувань включають містять норми конституційного, кримінально-процесуального, трудового та адміністративного права одночасно. Проведене наукове дослідження дає змогу із впевненістю констатувати, що у системі правових засад забезпечення дисципліни та законності в Державному бюро розслідувань ключове місце відводиться нормам адміністративної галузі права, адже саме за допомогою останньої: по-перше, визначаються загальні засади функціонування Державного бюро розслідувань, зокрема його правовий статус, структура, система управління, тощо; по-друге, закріп-

люються ключові повноваження (сукупність прав та обов'язків) керівного та рядового складу службовців ДБР; по-третє, встановлюються завдання, функції, компетенція керівників Державного бюро розслідувань; по-четверте, визначаються форми, методи, а також межі, в яких можуть здійснювати діяльність керівники Бюро; по-п'яте, окреслюються межі юридичної відповідальності керівників як суб'єктів забезпечення дисципліни та законності у функціонуванні відомства [6].

Список використаних джерел:

1. Подорожній Є. Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 426 с.
2. Бондаренко І. О. Організаційно-правові основи надання послуг в галузі митної справи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. акад. держ. податк. служби України. Ірпінь, 2006. 205 с.
3. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
4. Кодекс законів про працю України : від 10.12.1971 № 322-VII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Дод. до № 50. С. 375.
5. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/conv#Text>.
6. Старченко В.М. До характеристики правових засад забезпечення дисципліни та законності в Державному бюро розслідувань. *Європейські перспективи*. 2022. № 3. С. 218-223.